

ERDÉLYI GAZDA

AZ
ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
VÉDNÖKSÉGE ALATT ÁLLÓ

ERDÉLYI KERESKEDELMI TÁRSASÁG

(Irodája: Kolozsvár, Szentegyház-utca 2. sz. I. em. Telefon szám: 311. Sürgőnycim: „Kereskedelmi Társaság”, Kolozsvár.)

Lóhere és Luczernamagot

a legmagasabb napi ár mellett vásárolunk.

Kérjük a t. Gazdaközönseget, hogy lóhere s luczerna magtermését a mennyiség s az elérni óhajtott ár megjelölésével nekünk megmintázni sziveskedjék.

Felkéri az erdélyrészi állattenyésztő birtokos gazdákat, hogy eladó haszonállataik (igás ökör, tinó, borju stb.) minőségét és mennyiségét hozzá sürgősen bejelenteni sziveskedjenek, mivel a királyhágón túli uradalmak részéről

a vételre rendkívül sok megbízás érkezett.

Cséplőgépek, rosták, ekék és boronák, zsákok, ponyvák, olajok stb.

legjutányosabb és legmegbízhatóbb beszerzési forrása.

1242

Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvénytársaság

LEOBERSDORF, BUDAPEST. RATIBOR.

Városi üzlet Budapest, Ferencziek tere 2.

Ajánlja:

Hengerszékeit (Mechwart szabadalma) darálás-, felbontás-, kiörlés- és simára örléshez, önműködő lisztkeverő gépeit, hámozó-, koptató- és egyéb malomgépeit, mint felvonókat, szitákat, szállítócsigákat-, zsákfelvonókat-, detacheurök- és egész malomberendezéseket.

Turbinákat, forgó ekéket gőz-, petroleum- és electromos hajtással.

Electromos világítási és erőátviteli telepeket. Mindennemű kéregöntvényt.

Bánki rendszerű benzin és petroleum motorokat és locomobilokat.

1017

Az 1900-ik párisi kiállításon 6 nagy díjjal és 8 aranyéremmel kitüntetve

Májerszky Barnabás

gépgyáros Nyiregyházán

készít sok évi tapasztalatok nyomán mint specialista

Viznyomásu olajsajtókat,

Olajmagzúzókat egyszerű s több hengerrel,

Olajmagpörkölőket gőz- és tüztűtésre,

Olajfinomító gépeket s az olajgyártással kapcsolatos minden berendezést.

Eddigi kivitel 120 telep üzemben. 1093

HUBERT J. E.

Gs. és kir. udvari szállító
pezsgőbor-pinczéi

POZSONY.

Különlegességi jegy:

GENTRY-CLUB a budapesti orsz. kaszinó pezsgője.

Kapható minden jobb vendéglőben és kávéházban.

1069.

Kishirdetéseket felvételnek (minden héten csütörtök délig): a kiadóhivatalnál, Kolozsvárt, Petőfi-utca 7. sz., emelet.

KIS HIRDETESEK.

Levélbeli tudakozódásokra felvilágosítást ad a kiadóhivatal, ha a szükséges válasz-levélbélyeg mellékelte.

Ezen rovatban minden 20 cm, vagy ennél kisebb területű — 50 szóig terjedő — hirdetés egyszeri közlése 1 koronába kerül. Egész évi (52-szeri) közlés ára: 48 korona, mely évnegyedenként, vagy havonként is fizethető. A hirdetés legkényebben megrendelhető utalványlapon, melyre a szöveg is felírható. A jelzett mennyiségen felül minden szó 4 fillér, vagy minden cm. 5 fillér. Tudakozódásoknál csak a kishirdetések számára kell hivatkozni. Támpéldány csak egy küldetik.

Állást keresők.

Gazdatiszt

ajánlkozik 25 évi gyakorlatl, nagyobb birtokot és mintagazdaságot önállóan kezelt, teljes jártassággal a kül- és belgazdaság, valamint a rizstermelés terén, kitűnő bizonyítványokkal rendelkezik. Cim a kiadóhivatalban. 1252

Szőlő s gazdasági intéző. Elméletileg és gyakorlatilag képzett intéző megfelelő állást keres. Elfogad esetleg más bizalmi állást is. Megkeresések kéretnek: „Intéző” jelige alatt az Erdélyi Gazda kiadóhivatalába. 1245.

Külömfélék.

Sovány és hizott sertések legjobb értékesítésére alánljuk **Bauer B. Gyula** céget Budapest, VIII. kerepsi-út 73., ki levélbeli megkeresésekre mindenkor díjtalanul szivesen válaszol. 1046.

DUNKY FIVÉREK

— os. és kir. udvari —
Fényképészek,

Mátyás király-tér 10.
Gr. Wass hában levő
fényképeszeti műtermőket
magnagyobbitva ujonnan építették és a kor minden igényeit kielégítőn fényesen berendezték s kéri a n. é. közönség további pártfogását.
1127.

Gróf Teleki Arvéd drassói uradalma,
u. p. Koncza.

ajánl, míg a készlet tart, Konczán 100 kg.-ként az alábbi ár előzetes bekielősével szemben; nemesített minőségben:

Tekintve, hogy a rendezettebb gazdaságok már az ősz és tél folyamán szerzik be tavaszi vetőmag-szükségletüket és hogy kizárólag saját terméshő elsőröndü vetőmagvaikat és tenyészállataikat írják; keresletet kielégíteni már évek óta csak úgy tudjuk, ha a **megrendelést idejében** vesszük.

Francia perje 110 kor.
csomos ebir 120 kor.
fűmagvakra

és alábbiakra a megrendelést mielőbb kérjük beküldeni.
Cserháti tanártól meghonosított

övári tak.-répamag
100 kor.,
melyet a magyarövári szarvasmarhateny.-egylet parasztagzdái 3 év óta 600 holdon feltűli területen termelnek drassói magból bőtermőség és eltarthatóságáért.
Koránérő, fehér, hl.-ként 50 kg. súlyu k.-holdanként 10 év óta 9—15 mm. termett:

duppai zab 16 kor.
lóbab 16 >
tavasz-buza 18 >
székely tengeri, korai 18 >
királyné tengeri, legbővebben termő 14 >
lóhere, luczerna, nyulzapuka, magvak árai újév után állapítottak meg.

1903. első díjat nyert Pekingi kacsák
tojásának tuczatja 5 korona, áprilisban.

1902. Budapesten 2 első díj; 1903. szeptember Kolozsvárt
gulyabeli teheneikért és 3 éves bikáikért
2 első díj.

Ezen gyorsan fejlőd, edzett hatalmas csoportzati 2—3 éves

magyar bikákból
állandó készlet, árak 500—1500 korona. 1253

B. Bak Lajos
Ócsász. és kir. Fensége Klotild főhercegnő udvari szálitója és az aranykoronás keresztbíró... tokosa...

műbutor- és épületasztalos munkák és parquette gyári üzlete Kolozsvárt.
Alapított 1869-ben. 1039.

Pénzkölcsönt
leggyorsabban lebonylit titoktartással, legelőnyösebb feltételekkel, gazdaszoknak, hivatalnokoknak, éves lakóknak vidékre.

Kölcsönöket betáblázásra minden irányban a legmesszebbmenő előnyök és kedvezményekkel közvetit igen rövid idő alatt, olcsó kamattal mellet **KANITZER REZSŐ** bankbizományos. BUDAPEST, VII. Kertész-u. 50. l. em. 7. Válaszbélyeg melléklendő. 1198

Eladó
4 darab magyar-erdélyi tenyész tehén, Somogyi Albert, országos törzskönyvbe felvett, héjasfalvi tenyészzetében. N.-Küllöm. Héjasfalva, posta helyben. 1246

Váltóbuza vetőmag eladó.
Kitűnő minőségű, bőtermész, rozsdának, megdülésnek az őszi búzánál sokkal ellenállóbb
Ára q-ként 17 kor.
Ozv. gróf Pejachevich Arthurné mező-őri uradalmában
Posta: **Kolozs.**
Vasút: **Virágosvölgy.**
1244

Bajor I.
angol férfi-szabó műtermében **KOLOZSVÁRT,**
Wesselényi Miklós-u. és Mátyás király-tér sarok, Hinz-ház, bejárat Wesselényi-utca felől — a legújabb minták szerint és legjobb szöveteleiből sport, vadász és gazdasági ruhák!
1120

Hantz Sándor
— könyvkötő —
Kolozsvárt, főtér 9.
Külföldön szerzett tanulmányaim és üzletem személyes vezetése kedvező körülményei folytán minden megrendelésnek pontos kiszolgálással előnyös árákért teszek eleget.
1213

Nemes harczi kanarit (Trute törzs) nappal és világitásnál változatosan énekelt 15 napi próbaidővel küldök, nem tetszőt kicserélem vagy a pénzt visszaadom. Tenyészdem több bel- és külföldi kiállításal kitüntetve **Csomagolás ingyen. Övéri József, Rákosliget** (saját házban), a kanári tenyésztők együletének tiszteletbeli elnöke. Képes árjegyzék 50 oldalra terjedő utasítással bérmentve. 12 6

SIMONFFY ISTVÁN
mezőgazdasági gépgyára, vas- és fémtöltője Kolozsvárt, Kultorda-u. 48.szám. Telefon 85. sz. Kívánatra árjegyzék és költségszámítás bérmentve küldetik. 1038

CIMBALOM
részletre is olcsón kapható.
Melyről nagy képes árjegyzéket bérmentve küld
Varga Pál
cimbalomgyártó, Makó, saját házából.
Cimbalmozni a leg-hamarabb megtanulható az öntanulási, saját kiadásomban megjelent, cimbalomiskolából, melynek ára 4 kor. helyben, utánvéttel 70 fillérrel több. A megrendelő saját keze írása szükséges. **VARGA PÁL** cimbalomgyártó. 1182

Utányosan eladók: Százados marhamérlegek, Szekér hidmérlegek,

1500 kg. hordképeségű erős vaskorlattal, 2 1/2 méter hosszú, 1 1/2 m. széles;

4000 és 3000 kg. horderejű százados, toló súlylyal, 4 méter hosszú, 2 méter széles.

Becserélek:
ócska marhamázsákat új marhamérlegekre Minden mérleg törvényesen hitelesítve öt évi jókarban tartás mellett. 1040

DÉNES MANÓ mérlegmüszerezs,
BUDAPEST, VII., Dohány-utca 78.

Gazdák Biztosító Szövetkezete
BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület
ugyis mint a
Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége

Alakult 1900. erkölcsi támogatásával. **Alakult 1900- Biztosítéki alap:**

Kormány hozzájárulásával	400.000 — K.
Alapítványok	1268.120 — K.
Tartalékok	190.400-30 K.
Összesen	1.858.520-30 K.
Első évi felesleg	90.349 — K.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok dijarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből ugy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést kapta c.

Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatvánnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál

1013 **az igazgatóság.**

Az 1896-iki országos kiállítás alkalmával kitüntetve!

Léber Gyula első erdélyi sodrony-szövetfonat, kerítés és ruganyos acélsodrony ágybetétek gyára
KOLOZSVÁRT, Egyetem-utoza 12. szám.
Telefon 439. szám.

Olcsó kerítések! Ajánlja minden e szakmába vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sirhelyek stb. bekerítéséhez

gépfonatait, disz-kerítéseit és diszkapuit, továbbá pince, padlás, felsóvilágossági, mágtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, majorsági udvarok sodronyfonattal való bevonását, áthányó rosták, szén, koks, kavics, porond válogatáshoz, szikrafogó cséplős és egyéb gépekhez, sodrony ágybetétek (matracok).
1168.

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 EVRE 12 KOR., 1/2 EVRE 6 KOR.,
1/4 EVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS ERDÉLYRÉSZI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, PETŐFI-UTCA 7. SZÁM.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Székelykiállítás. Tokaji László.	639
Az előbbi kiállítások és a XIV-ik erdélyrészi te- nyészállatkiállítás tanulságai. III.	642
Valamiről. Gelth Lajos.	643
A tőzeg értékesítéséről. Dr. D. G.	644
Kisebb szakközlemények.	644
Tegyes közlemények.	645
Piaci és vásári ártudósítások.	646
Hirdetések.	

Székelykiállítás.

*Egy 1904. év őszén, vagy 1905. tavaszán rendezendő általános székelykiállítás tervezete.**

A székely akció célja: a székely földnek, a székely népnek megerősítése. Tehát első sorban arra kell törekednie, hogy azt a földet és azt a népet, amelyen segíteni akar: *megismerje*. Felismerje hiányait, bajait és felfedezze előnyeit, szépségeit is, mert bizonyára csak alapos megismerés után találhatjuk fel igazán a segítő módokat és eszközöket; csak így vehetjük észre a meglevő és tán elrejtett, vagy heverő javakat, amelyeknek érvényrejuttatása: az első és legbiztosabb háziiorvosság.

Feladatunk azonban nemcsak az, hogy *mi megismerjük* azt, amink van, hanem még sokkal inkább az, hogy *meg is ismertessük* értékesítendő javainkat, megismertessük éppen azokkal, akiktől azokért cserébe hasznokat remélünk és várunk.

A székelyföld és népe, úgy egészen, és úgy, ahogy azt előtárni lehetne és kellene, még soha bemutatva nem volt. A legmagyarabb magyarság, az ő jellegzetes mivoltában, az ő sajátos külső életnyilvánulásaiban, a székely kisipar, háziipar, erdő- és mezőgazdaság, a dús természeti kincsek — mind-mind távoli ismerőseink, akikhez az újkor modern közlekedési eszközeivel jórészt el sem juthatunk.

Itt is, ott is megmutattunk már belőle egy-egy darabot szóban, írásban és rajzban, néha valóságban is, de ezeket a mutatásokat csak kevesen nézték és hallották s még kevesebben okultak azokból.

Még csak ott tartunk, hogy például Budapesten bizonyos érdeklődést kelt az, ha valakit így mutatnak be: ime, egy székely ember! Am azért a legtöbb fővárosi bensülöttnek alig van jobb fogalma hazánk e kincses-bájos végvidékéről és annak derék népéről, mint például Grönlandról és az eszkimókról.

Persze, van is némi hasonlóság. Itt minálunk is kevés a fóka és sok az eszkimó.

Arra, hogy valamit megismertessünk,

* Az E. G. E. okt. 17-i ig.-vál. ülésének megbízásából a november 28-i ülés elé terjesztette Tokaji László titkár.

megkedveltségünk és forgalomba, divatba hozzunk — még mindig legjobb és legalkalmasabb mód és hely: *egy ötletesen és ügyesen rendezett* kiállítás. A székelyföldnek, a székely népnek pedig — ki vonná két-ségbe — nagyon kell az, hogy divatba hozzuk, forgalomba vonjuk. Kell az, hogy a természeti szépségeket kereső és élvező nagyvilág figyelme odatereltessék és kell az, hogy az érvényesülésre törő nagyipar és tőke ott kedvelt térre találjon.

Szedjük össze e földnek és e népnek minden értékesíthető tulajdonát és eredeti, hű képbe csoportosítva azokat — találjuk meg a módját annak is, hogy e teljes fotografiában minél többen gyönyörködhesenek olyanok, akiknek a megnyerése, odavonzása a legfőbb célunk.

Rendezzünk egy általános székelykiállítást és azt megnézni vigyük oda hazánk többi részének és a külföldnek azokat az elemeket, amelyekre számítani akarunk akkor, mikor arról van szó, hogy a szórakozás apró pénzét és a vállalkozás nagy papírosait — a magyar Schweitzban hasznossá és minél gyakoribbá tegyük.

Természetesen: ez egy igen szép feladat, élvezetes munka, de nagy és nehéz vállalkozás leendő, melyhez kitűnő tervek, gyors invenció, jó vezetés és buzgó munkások kellenek. És még valami: áldozatok. Ez utóbbiból annál kevesebb kellend, minél jobban sikerül szerveznünk az előbbi faktórokat. Jó munka: fele költség.

Aztán, minél többen állunk hozzá, annál kevesebb esik egyre-egyre a költségből is. Lássuk, mely tényezők azok, akikre e nagy kezdeményezésnél számítanunk lehetne és kellene.

Mindenesetre első sorban részt kellene, hogy vegyenek az erre illetékes szakminiszterek: a kereskedelmi és földmívelésügyi. Egyik a székely iparkamara útján, a másik a székely kormánybiztosság odavezénylésével és mindkettő valamelyes, a célnak megfelelő méretű anyagi segélylyel.

A vármegyék, főképpen: Maros-Torda-, Csik-, Háromszék-, Udvarhely- és Torda-Aranyos. Munkát és anyagi áldozatot hozhatna mindenik annyit, amennyit éppen

Lóhermagot (1002.)
(Vörösherét),
Lucernát, és egyáltalán
Szadasági magvakat

legmagasabb napi áron **vesz**

Mauthner
Ödön cs. és kir. udvari **magkereskedése**

Budapesten,
VII., Rottenbiller-utca 33. sz.

Ajánlatok, melyekben a mennyiség is ki-
tűntetendő, minták kíséretében kéretnek.
A cég árjegyzékeit kívánatra ingyen és
bérmentve küldi.

Minden gazda kérje be most megjelent, 60 oldalas, sok ábrás

őszi és téli árjegyzékünket.

Minden gazda tájékozódjék ez árjegyzékből minden anyag, eszköz- és gépszükséglet-
nek beszerzése előtt.

Minden gazda bizalommal forduljon szövetkezetünkhöz, mert nemcsak a közös célt, hanem saját érdekét is ezzel mozdítja elő.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Budapest, V., Alkotmány-u. 31. szám.

megbir, hiszen magamagának, saját népeért tenné.

A székely városok, testületek, pénztézetek, nagyobb iparvállalatok és fürdők szintén saját érdekükben való ténykedést végeznének minden legkisebb segítő résztvétellel.

Az Országos Magyar Gazdasági Egylet, az Erdélyi Gazdasági Egylet, a székelyvármegyei gazdasági egyletek, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egylet, az Erdélyi Kárpát-Egylet, a Székely Egyesület, a Székely Társaságok és a székely képviselők.

Az itt felsorolt testületek többé-kevésbé anyagilag is hozzájárulhatnak a sikerhez.

A rendezésben résztvevő tényezők közötti munkafelosztásról a továbbiakban fogok javaslatot tenni.

Ezt megelőzőleg letárgyalok egy pár, ennél sorban előbb jövő kérdést.

Hol, mely városban legyen a kiállítás? Mert csakis valamely nagyobb város lehet alkalmas hely e célra. Fürdők, központon fekvő kisvárosok nem alkalmasak, mert nem tudják az idegen vendégeknek azt az ellátást és kényelmet nyújtani, amire azok joggal igényt tartanak és nem rendelkeznek azzal a nagyobb tömegű lakossággal, amely már magában is — a belépő jegyek vásárlása útján — a kiállítás bevételi forrásainak egy jelentékeny részét szolgáltatja.

Komolyan számításba jöhetnek tehát: Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy és Székelyudvarhely. Azt a fő célt tekintve pedig, mely az idegen pénz idevonzásában van kitűzve, nem tartanám helytelennek kombinációba venni mindjárt a legkézenfekvőbb, legkönnyebben megközelíthető és legnagyobb várost: Kolozsvárt sem. Igaz, hogy a Székelyföldtől távol fekszik, viszont azonban az is igaz, hogy a Székelyföld meg attól a világtól van jóval távolabb, amelynek szimpátiájára és komoly érdeklődésére épen első sorban utazunk — rendezendő kiállításunkkal.

Sepsiszentgyörgy nem is elég nagy város (az előzőleg felhozott követelményekhez képest); nehezen is megközelíthető (Brassótól kell oda visszafordulni vasúton); megfelelő helyiségekkel sem rendelkezik. Székelyudvarhely szintén elég nehezen megközelíthető; még kisebb város és még kevésbé vannak e célra alkalmas helyei.

E két város tehát csak valamely, az illető vármegye, vagy város által hozandó magasabb anyagi áldozat árán volna komolyan kombinációba vehető.

Azt hiszem: egy ily kérdésnél a lokális érdekek harcát merőben kizártnak kell tekintenünk s így véleményünket, a kiállítás helyét illetőleg, nincs okunk bővebben indokolni, vagy elburkolni.

Maradna tehát: Marosvásárhely és

(amennyiben e város nem hozná meg a tőle kívánt minimális áldozatokat, vagy amennyiben minden elfogultságtól menten: mindnyájan csupán a cél elérésének könnyebbségét tudnók tekintetbe venni) Kolozsvár.

Megvallom őszintén, hogy — bár a reális számítás szempontjából (értve ezalatt: a kiállítás céljának könnyebb elérhetését) magam is Kolozsvár mellett vagyok — mégis Marosvásárhelyt szeretném előnyben részesíteni.

Marosvásárhelynek is, igaz, csak egyetlen olyan helye van, ahol egy ilyen nagyobb szabású kiállítást megépíteni lehetne. Ez a hely az Elba nevű nyári sétatér (körülbelül 1000—1500 m² ölfelhasználható területtel) és az ott levő régi nagy (400—500 m² területű) nyári szinkör épülete.

Persze ez a terület igen kevés és ehez még a Maros árkon túl, kétfelől, a vasúti töltésig terjedő gyakorlótér és szántóföld is (együtt mintegy 2—3 kat. hold) hozzáveendő volna. Így — szűken — elégnének azon a helyen.

Marosvásárhely mellett szól még az a körülmény is, hogy ott magának a kiállítás kereteinek az anyaga (épületek karba hozása, ujak emelése, kerítések, hidak, díszítések stb.) és a munka is olcsóbb lenne, mint például Kolozsvárt.

Tehát maradnánk egyelőre Marosvásárhely mellett.

Magának a kiállítás külső képének, egész szervezetének és jellegének — eltérően minden eddigi kiállításaink sablonjaitól — annyira eredetinek, igazi *székelynek* kellene lennie, hogy a látogatóra már ez a karakter magában is az újnak, a nem mindennapinak ingerével hasson. Kicsinyesnek látszik tán előttünk, akiknek az nem új, de egy idegen meg fogná csodálni például a bejáratnál a teljesen originális nagy székelykaput, a székely stílusú házakat, (amelyek ideiglenes, olcsó utánpótlásban, egy pár pavilont helyettesíthetnének) és az ottani viselkedésben és tájszólással kalauzoló kiállítási személyzetet. Egyéb eredetiségekről alább, a kiállítás tárgyainak részletezésénél fogok még szólni.

Hátra volna még a következő részletkérdések letárgyalása:

Mibe kerülne az egész akció és mely forrásokból vennők a fedezetet?

Tervezet a rendezési munkának az előbb felsorolt faktorok közötti felosztására vonatkozólag.

Az előkészítési és rendezési munkák egyes terminusainak fixirozása.

És végül: fejtegetése azon módoknak, amelyek az érdemlegesebb bel és külföldi látogatók odavonására alkalmasak volnának.

Ami a kiállítás objektumait illeti, azo-

kat — fontosságuk és értékük szerint — négy csoportba osztanám és pedig:

1. *Természeti kincsek* (fürdők, ásványvizek, értékes kövek és ércek, stb.) osztályára;

2. *Ipari* (gyáripár, kisipar, háziipar)-,

3. *Mező- és erdőgazdasági* és erdőipari osztályra; az elsőbe beleértve az egyes esetleg programba veendő időszaki részletkiállításokat is, mint: állat, gyümölcs, komló, vetőmag stb. és végül

4. *Néprajzi- és turisztikai* csoportra.

A fürdőket igen szépen lehetne bemutatni 1—2—3 m² területű kicsinyített, színezett agyagplasztikai felvételekben. Ilyenek elkészítése, egy pár tehetségesebb szobrásznövendék által, sem időben, sem költségben — sokba nem kerülne s minden fürdőnek (valamely múzeumban, pl. az EKE. múzeumban való későbbi elhelyezés esetén) állandó reklámul is szolgálna. Ezek mellett egy pár sikerült fürdői tájképfestménynek, vagy fényképnek az odaállítását — szintén emelné a hatást. Egy rövid tájékoztató, magyarázó többnyelvű felíratnak, vagy elvihető brosürnek (mely tartalmazná: a gyógyhatásra, az ott található kényelemre, szórakozásokra, árakra és odajuthatásra vonatkozó legszükségesebb tudnivalókat) rendelkezésre bocsátása egészen ki a képet, mely megkedveltető hatását alig tévesztené el.

A fürdőkkel kapcsolatban volnának elhelyezendőek az ásványvizek, melyeknek ott, a kiállításon való megízlelését — legalább a nem helyi látogatók részére — szintén lehetővé kellene tenni. Ha egy pár száz üveg elfogyna is, az kárba nem menne.

A nagy választékban előforduló hasznos kövek, épület-, márvány- és egyéb faragásra való ásványok, drága ércek és kőszenek — mind, mind nagyobb darabokban és kisebb műtárgyakban nyersen és kidolgozott állapotban, a szükséges magyarázó felíratokkal, vagy fűzetekkel volnának bemutatathatók.

Bánya- és erdőipar — rajzok, térképek és általuk előállított termékekben volnának szem elé állíthatók.

A székely gyáripár, kis- és háziipar szemléltetése szintén nem volna kivihetetlen s ügyes összeállítás mellett e csoport haszna és tanulsága nyilvánvaló.

A mezőgazdaság, gyümölcsstermelés és állattenyésztés külön állandó és időszaki csoportokban volna bemutatandó.

A kiállításnak ez a része lenne az, a mely a rendezőségnek aránylag legtöbb kiadásába kerülne.

A néprajzi osztály célja volna: magát a székely népet, a maga összes vonzó sajátosságával — megismertetni, megkedveltetni. Igen sok érdekes tárgy volna ide be-

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank

Részvénytársaság.

Kolozsvárt, Mátyás kir.-tér 7. sz., saját házban.

1007. II.

Törlesztéses és közönséges **jelzálogkölcsonöket** nyújt hosszabb, vagy rövidebb időre Kolozsvárt, valamint megyei székhelyeken fekvő **bérlőházakra** és bárhol fekvő **földbirtokra**.

Az ügyleteket a leggyorsabban és legelőnyösebben bonyolítja le s a kölcsönöket minden levonás vagy külön díj nélkül készpénzben fizeti ki.

állítható az E. K. E. kolozsvári múzeumából kölcsönkérendő nagyértékű anyagból.

Ezen osztály keretében állítanék fel egy külön teremben elhelyezendő alosztályt is, amely színes reprodukciókban és fotografiákban tenné szemlélhetővé hazarészünk összes eddig felfedezett természeti szépségeit, történelmi nevezetességeit, szóval minden olyan megnézni valót, amelyekért az egész világon az emberek utazni szoktak. Van ilyen nálunk elég!

Igen természetes, hogy egy ily sokat felölölő kiállítás méretei — meglehetősen nagyok is lennének.

A fürdők és ásványvizek csoportja magában is: 200—300 m² méter fedett és zárt helyiséget igényelne.

Közetek, ércek, márványok és kőszemek, szóval: a bányaiipari termékek: 100—150 m² méter hasonló helyre tarthatnák igényt.

Gyári-, kis- és háziipar: 200—300 m² zárt helyen.

Mező- és kertgazdaság, gyümölcs- és komlótermelés — 200—300 m² méter zárt helyen elférne.

Állatkiállítás céljára legalább 1500 m² szabad terület kell.

Az erdőipar termékeinek 800—1000 m² szabad hely kellene.

Néprajz- és turisztika részben egy pár (összesen: 100—120 m² métert kitevő) székelyház belsejében, részben pedig a szabadban (500—600 m² m.) nyernének elhelyezést.

Kellene tehát (hozzászámítva még a a fenti méretekhez, melyek csupán a tárgyak által elfoglalt területeket jelzik, a látogató közönség befogadására szükséges térséget is) az egész kiállítás számára körülbelül 1800 m² zárt és körülbelül 10000 m² nyílt, szabad terület. Természetesen még ezek a számok is mind berakható és járható helyeket jelölnek s bokrok, virággruppok és más ilyesmik nem értetnek bele.

És most elérteztünk a »nervus rerum gerendarum« című fejezethez. Mibe fog kerülni mindez a sok szép és jó dolog? S honnan vesszük arra a fedezetet?

Tudom, hogy ilyen számításokat csinálni: mindenha keserves és hálátlan munka volt. Hanem azért megpróbálom. Előre bocsátom azonban, hogy számításaim tisztán Marosvásárhelyre szólnak s más kiállítási hely választása esetén az egyes tételek többé-kevésbé módosulást szenvednének. És még egyet: a kiadásoknál igyekeztem maximális, a bevételeknél a valószínű minimális összegeket állítani be.

Íme a költségvetés:

Kiadások:

1. Meglevő helyiségek (szabadtér és épületek) át- és visszaalakítása, karbáhozatala	1000 K.
2. Körülbelül 500 folyómeter deszka-kerítés, kölcsöndeszakából, felállítás és elbontás, összesen	500 »
3. Két drb. 8—10 méter hosszú ideiglenes fahíd, gyalogközlekedésre a Maros árán, kölcsönzött anyagból, à 150 kor.	300 »
4. Kb. 1300 m ² területű ideiglenes épület, nagyobb pavillonok, színek és székelyházak alakjában, faanyagból, ponyva- és cserépfedéllel, lehetőleg kölcsönzött, vagy használat után értékesíthető anyagokból, összesen	13000 »
5. Nyomatványok	6000 »
6. Postaköltségek	1000 »
7. Utazások	3000 »
8. Bel- és külföldi reklámra (a hazai sajtónál önköltségi árat véve fel)	23000 »
9. Rendezési és előkészítési munkakiadásokra	3000 »
10. Személyi kiadások és kiáll. személyzet költsége	10000 »
11. Oklevelekre, érmekre és díjakra	25000 »
12. Vegyes (diszítés, biztosítás, segélyek, kalauzolások stb.) és előre nem látható kiadásokra	14200 »
Összesen	100000 K.

Bevételek:

1. Helypénzekből 1200 m ² zárt hely után à 5 korona = 6000 K. és 5000 m ² szabad tér után à 2 kor. = 10000 K., összesen	16000 K.
2. Belépődíjak árából, 28 napi tartamot véve fel, átlag napi 1000 látogatóval és átlag 50 fillér jegyár mellett	14000 »
3. Államsegély díjak, érmek és oklevelekre	25000 »
4. Fedezendő hiány	45000 »
Összesen	100000 K.

Tehát 45.000 koronát tesz ki az az összeg, amely még fedezetre vár. Nem biztatom a leendő rendezőket azzal, hogy ez az összeg — a maximális kiadási és minimális bevételi összegekre való tekintettel — még jóval kisebb is lehet, de egészen bizom abban, hogy tapasztalt elmék és ügyes kezek közremunkálásával s egységes, erélyes vezetés mellett: nagyobb teljességgel nem lehet.

Honnan vegyük ezt a 45.000 koronát?

Azt hiszem, hogy — ha az összes fennebb elsorolt rendezők között, a minisztériumokat sem véve ki, ezen összeget aránylagosan felosztjuk — a kérdéses összeg igen könnyen összehozható.

A kormány által megindított székelyakció költségeihez mérten ez a summa elég kicsinynek mondható és bizony: a kiadás hasznosságát tekintve — amazoknál mégis jóval gyümölcsözőbbnek, gyorsabban kamatozónak ígérkezik.

A kiállítást rendező egyesületek és más

tényezők munkabeosztásának tervezetét a következőkben javasolom:

Az 1. osztály rendezése bizatnék: az Erd. Kárpát-Egyletre. Segédkezzenek: a székely iporkamara, a székely kormánybiztosság, Székelytársaságok, Székelyegylet, a vármegyék és a székely képviselők.

A 2. osztályt rendezné: A marosvásárhelyi iparkamara. Támogatnák: a Székely-Társaságok, az O. M. G. E. ipari szakosztálya, a vármegyék és városok.

A 3. osztály szervezése a gazdasági egyesületek feladata lenne. Az Orsz. Magyar Gazd. Egylet, az Erdélyi Gazdasági Egylet és a vármegyei egyesületek, megfelelő munkabeosztással, a székely kormánybiztosság és a vármegyék közreműködése mellett — e csoport munkáit megfelelően elláthatnák.

A 4. osztály előkészítési munkáit az Erd. Magyar Közművelődési Egyesület, Erd. Kárpát-Egylet, Székely-Társaságok és vármegyék vállalhatnák.

Természetesen: ez a munkabeosztási terv csak vázlatos, aminthogy most még nem is lehet más és annak idején bevonandók lesznek a munkába mindazon más testületek, hatóságok és egyesek is, akik csak arra illetékesek és abban részt venni akarnak.

Magáról, az egész munka vezetéséről egyelőre csak annyit tartok szükségesnek megjegyezni és hangsúlyozni, hogy annak egységességét, egyöntetűségét, főképp az adminisztrációban — feltétlenül biztosítani kell. E nélkül — nem szólva ezuttal a szakos és szükséges védnöki, tiszteletbeli elnöki, elnöki, alelnöki és más fénytadó tisztségek mikénti szervezéséről és betöltéséről — szükségesnek látom, hogy választassék az egész kiállítás összes munkáinak fővezetésére:

1. egy igazgató, aki úgy a székely viszonyok ismeretében, mint a kiállítások szervezésének gyakorlatában teljesen jártas legyen s a kinél a társadalmi tekintély erős munkabírással párosuljon és

2. egy kiállítási ügyvezető titkár, aki az összes munkásoknak összekötő kapcsa, lelke és előmunkása legyen s aki az igazgató vezetése mellett az egész adminisztrációt megfelelő realitással intézze és tartsa kezében.

E két szerepre és e szerepek kitűnő betöltésére azért helyezek kiváló súlyt, mert nézetem szerint minden kiállítás sikere első sorban: a helyes és egységes vezetésről és az okos adminisztrációról függ.

Hátra van még egy kardinális kérdés. Hogy mikor tartassék meg a kiállítás? 1904. őszén-e, vagy 1905. tavaszán (értve ezalatt május, vagy június hónapot)? Ennek az eldöntése mindenestre több argumen-

Mindennemű, vízben oldható és szavatolt beltartalmú **műtrágyafélék**, ugymint: csontliszt és ásványi **szuperfoszfátok**, valamint a tavaszi vetések trágyázására alkalmas különböző: nitrogén és káli tartalmu szuperfoszfátok és chilisalétrom a legjobb minőségben és a legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók a:

Zalatnai Kénkovand-Ipar Részvénytársaságnál

Központi irodája: BUDAPESTEN, IV. ker., Mária Valéria-u. 7. sz., a hová a rendelések és mindennemű kérdézősködések intézendők. Rendeléseket készséggel elfogad és közvetít az Erdélyi Gazda közvetítő osztálya. A gyár árjegyzéke lapunk minden számában található!

tumot kíván, mint amennyit én egyedül pro és kontra felhozhatok.

Az őszi terminus mellett szólanak:

Az időjárásnak őszzel nálunk kedvezőbb állapota; a magyar látogató közönségnek akkor általában megfelelőbb anyagi helyzete és főképpen a mezőgazdasági és részben az iparos kiállítók őszi jobb készütsége.

Viszont a tavaszi kiállítás mellett szól az a körülmény, hogy a komolyabb számba jövő kiállítási látogatók onnan mindjárt a szezon elején levő kies erdélyi fürdők és egyéb természeti szépségek megtekintésére mehetnének, ami legszebb és legbecsebb eredménye lenne az egész kezdeményezésnek.

Ezt a kérdést tehát egyelőre teljesen nyitva hagyom.

Azonban akármelyik terminus fogadtatnék is el, az előmunkálatok megkezdéséhez haladéktalanul hozzá kellene fogunk, úgy, hogy még ezen évben a nagyolt terv készen és az idő kitűzve legyen!

Végül még indokolni akarom — a mi szűkebb hazai viszonyaink között horribilisen látszó — azon összeget, melyet reklamcsinálás címén irányoztam elő.

En ugyanis az egész kiállítást feleslegesnek, a reá fordított költséget és időt kidobott pénznek és elfecsérelt időnek fogom tartani akkor, ha azzal legalább egy pár száz vállalkozó szellemű külföldi tőkepenzest és vagyonos szórakozót Erdélybe be nem csalogathatunk. Ez pedig reklam nélkül nem megy. Lehet, hogy többre fog kerülni, mint amennyi hasznot az első transport nekünk behajtani fog, azonban: az első egynehány hozza majd a következő évben a második generációt és így tovább.

Tehát, mire is kell nekünk eza 23,000 korona?

Kell egy kisebb részben (mondjuk: 3000 korona) a hazai sajtónak fizetendő önköltséges reklam céljaira. Felteszem, hogy egyetlenegy magyar lap sem fog ezen a reklámon nyerni akarni! Kell körülbelül 5000 korona a külföldi-, főképp német- és angol lapokban eszközlendő propagációra és kell végül: 15,000 korona egy olyan zsebben hordható képes reklam-füzet terjesztésére, amely — német, angol, orosz, francia és román magyarázó szöveggel, — hú képekben mutatná be Erdélynek, a szép magyar Schweitznak összes érdemleges természeti szépségeit: fürdőit, tavait, szikláit, barlangjait, várait, népeit és egyéb nevezetéseit. Páratlan oldalon szöveg, a pároson kép, sikerült fotografiai felvételek után készült klisékről. Tartalmazná még e könyvecske a képben be nem mutatható egyéb, értékesítésre váró természeti kincseket és végül az itteni életviszonyokat, az idejutás vonalait és költségeit — Bécestől.

A füzet minden szövegoldalának tetejére és aljára, valamint a borítékoldalakra

is — tenném a székelykiállításnak rövid, de hatásos reklámhirdetését.

És ezt a reklámfüzetet — annyi példányban, ahány a megszabott költségből telne — ingyen terjeszteném a külföld kaszinói, klubjai, hoteljei, vasútjai és egyéb látogatott közhelyeinek igénybevétele útján, megfizetve természetesen a szivességét mindazon közegeknek, akiket ennek kivételével megbiznánk.

A végén is, egy ízléssel összeállított — mondjuk piros-fehér-zöld borítéku — csinos kis reklámfüzetke, homlokán a magyar címerrel és koronával, sok hideg angolt és más nagy nációbeli embert ösztönözne a belepillantásra és elolvasásra s ha csak minden ezredik példány hozna is egy vendéget közénk, az arra fordított költség már nem volna kidobott pénz!

*

Ezekben kívántam nagyjából vázolni a székelykiállítás célját, fontosságát és rendezési módozatait, úgy, amint én azokat helyesnek, hasznosnak és kivihetőeknek tartom. Lehet, hogy számításaim nem mind hibátlanok, lehet hogy sok feltevésem téves alapból indul s éppen ezen okból: örömmel és hálával fogadok minden okos kritikát, minden tapasztaltabb forrásból jövő helyreigazítást és őszintén szólok, midőn kijelentem, hogy jelen tervjavaslatnak célja eléretett már akkor is, ha az legalább kiindulási pontjává lehet az abban tárgyalt eszme megvalósításának!

Az előbbi kiállítások és a XIV-ik erdélyrészi tenyészállatkiállítás tanulságai.

III.

E kiállítás szarvasmarha-osztályáról már én irtam bírálatot, mely szintén az első szakszerű ismertetés volt és talán némiképp visszatükrözi hazarészünk szarvasmarhatenyésztésének akkori állapotát. A bírálat általánosabb érdekű része ez:

„A nagy állatsoportból, mely kiállításunkon összehozatott és tanulmányok tétele végett rendelkezésünkre volt, mi csak egy részt óhajtunk megbeszélés alá venni, noha tapasztalatból tudjuk, hogy éppen ezen résznek a szakszerű bírálata, viszonyaink között igen nehéz. Alig hinné az ember, hogy a mig állat-tenyésztésünk egyik hatalmas ágát: a ló-tenyésztést, nemcsak szakszerűen, de gyakran nagy fényűzéssel folytatjuk, — addig szarvasmarha tenyésztésünk sok helyen a legszükségesebb és legcsekélyebb gondozásban is alig részesül.

A mi lendület ezen a téren most tapasztalható, az csak az utóbbi évek szüleménye; mesterségesen keltett mozgalom, mely sokak által félre értetett és — mint sajnálattal látjuk — itt-ott hibás fejlődést, másutt pedig kóros kinövéseket eredményezett.

A tulhajtott bikanevelés, az állattenyésztés legsarkalatosabb elveinek lábbaltiplása mellett, éppen nem tartható egészséges fejlődésnek; az üzletszerű bikanevelést pedig, — midőn a kissé hirrejutott tenyésztő minden szedett vett portékát a saját bélyege alá vesz, felnevel és mint saját tenyészanyagát adja

piacra — határozottan kóros kinövésnék kell tekintenünk. Az első esetben, a céltudatos kiválasztás elmulasztása miatt sok selejtes példány jut az alapjában tiszta és becses anyag közé; a második esetben pedig, amellet hogy a tenyésztő igen hamar hitelét veszti, tenyészanyaga is olyan össze-visszaságba jut, hogy még a főbb jellegekre vonatkozólag is „Darwin“ legyen, aki helyesen eligazodik.

Fájdalom, hogy ennek az össze-visszaságnak a jelei már is — vagy mondjuk: még most is sok helyen és feltűnően mutatkoznak, úgyannyira, hogy az utóbbi kiállításból alig említhetünk egy pár nagyobb tenyésztőt, a kinek tenyésztésében az egyöntetű-alakulásokat és a közös vonást, mely a tenyésztett anyagnak egy jól meghatározható jellegét kell képezze — kifejlődve láttuk volna.

Okszerű állattenyésztést úzni jól megválasztott tenyészpár nélkül nem lehet.

Ha mi jelenleg ilyen értelemben vennénk fel a fonalat, akkor szarvasmarha-kiállításunkkal igen röviden kellene végeznünk; de nem tehetjük ezt már csak azért sem, mert dacára annak a végzetes összevisszaságnak, a melyre fentebb már utaltunk, oly sok kiváló példányt láttunk hazai szarvasmarháink közöttt elszórtan kiállítva, hogy vétek lenne azoktól kiváló figyelmünket elvonnunk.

Jól tudjuk, hogy a mi szarvasmarha fajtánk páratlan a maga nemében és tulajdonainál fogva a mi sajátos gazdasági-, egalji- és talajfejkvési viszonyaink mellett, nekünk pótolhatlan értéket képvisel; ezt a fajtát elhanyagolnunk, vagy kicsinyelnünk egy pillanatig sem szabad, sőt ellenkezőleg igyekeznünk kell azt még anyagi áldozatok árán is javítani, a testalakulásoknál meglévő hibákat szakszerű kezelés és gondos tenyésztés által ki-küszöbölni, hogy eredeti tulajdonságait — az erő és hústermelést — hatványozottabban produkálhassa. Igyekeznünk kell ezen tulajdonságokat a kezelésünk alá vett és tenyésztésre szánt törzsgúlyáknál annyira kifejleszteni, hogy azok fokozottabb mértékben fajtulajdonná válva, annál biztosabban átörökíthetők legyenek és a tenyésztésünk tárgyát képező törzsnek, a látható külső testalakulásokkal együtt, mintegy fő és elmaradhatlan jellegét képezzék.

Nálunk a mint manapság a hazai szarvasmarha tenyésztés áll, egyelőre csakis ezek képezhetik a főcél: tovább menni most, nemcsak hogy káros lenne, de lehetetlen is, mert csak az okszerű beltenyésztés útján kifejthető tulajdonok konsolidálása után vethetünk szemet más mellékes célokra, melyek azonban már gazdasági üzletvitelünk megváltoztatását is feltételezik: így nem volna tanácsos abban a reményben ringatózni, hogy a ma alkalmazott kezeléssel — p. o. egy Shorthorn, vagy bármely más keresztelés, mely a gyorsabb fejlődést, a test tömegének növekedését; avagy nagyobb tejhozamot célozna — eredményesen lenne keresztül vihető. Ha ilyesmit vérkeverés vagy keresztelés útján elérni óhajtánánk, számot kellenni vetni takarmányozási rendszerünkkel, melyre ma — mint a tapasztalás mutatja — oly kevés súlyt fektetünk, hogy a mi kevés igényű hazai fajtánk is, a legtöbb esetben ennek köszöni elmaradottságát és lassú fejlődését. Számos példa mutatja azt is, hogy nem elég a jó tejlő vagy gyorsan fejlődő nyugoti fajtát egyszerűen importálni, hanem azt igényei szerint etetnünk is kell, mert különben, mint azt nálunk sok helyen látjuk, minden jó tulajdonsága a bőre alá szárad.

Ezeket szükségesnek véltem előre el-

SÁRGA KRISTÓF fehérnemű és vászonraktárában Kolozsvárt, Deák-Ferenc-u. (Belközép) 3. sz.

A legnagyobb választékban és a legjutányosabb árban kaphatók:

Férfi, női és gyermek fehérneműk és harisnyák.

Különlegességek: dus választék minden kivitelű divatos férfi és női ingek, alsó-nadrágok, gallérok, kék-lők- és finom zsebkendőkben.

Elvállal kiházasítási vagy magán szükségre kívánt mindenféle fehérneműk pontos elkészítését, kitűnő szabás és jó összeállításra legnagyobb ügyelem fordítatik.

Szőnyegek minden fajtában és minőségben, u. m.: szalonn-, fali-, futó-, ágyelibe-, és pamlagszőnyegek továbbá valódi **Linoleum** minden széles- és nagyságban.

Amerikai önműködő ablak-függönyök (roletták) minden nagyságban kaphatók!

Valódi késmárki lendamasztasztalmű 25% gyári áron alól kapható.

1008.

mondani, mintegy indokolásul annak, hogy én hazai fajtánk bírálásánál, a lehető correct testalakulások mellett, a fejlődés fokát és az egyes tenyésztők által kiállított csoportban a konformitást is szigorúan veszem. Nem tartom elegendőnek a nagyobb tenyésztő részéről, hogy tenyészetéből 6—10 darabból álló csoportban 2—3 darab jól sikerült példányt bemutat, míg a többi, részben közép vonalra, részben pedig ezen alul is süllyed.

Felemlitem még, hogy szorosabb értelemben vett gulyabeli kiállításunk nem volt, de azért birtokosaink közül többen igen szép csoportot mutattak be; az ilyen csoportok bírálatánál sajnosan nélkülöztük a bemutatott tenyészet alapításának rövid történetét, valamint a létszám- és a tenyészirány felemlítését.

Megkezdve szemlénket, első sorban is a három évesen felüli bikákról szólnék.

Ennél a csoportnál négy kiállító vett részt: P. Horváth Kálmán ur három darabot állított ki; 1-ső szám alá vett bikája derék állat volt; szépen alkotott jellegzetes feje, kissé tulzsiros nyaka, a hosszú és jól izmolt vállak közt levő öblös mellkassal, a jól alkotott s szétálló végtagokkal nagyon imponált; azonban kötése egy kissé gyengének tűnt föl és nagyon valószerű, hogy emiatt volt kénytelen az elsőséget átengedni a Seethal Ferenc öreg bikájának. Horváth ur második számú bikája már jóval mögötte maradt az elsőnek, míg a 3-ik számú, épp úgy, mint a Seethal ur 5-se, nyomába sem jöhetett az előbbieknél. A mi a testalakulásokat illeti, — ha ítéletünk nem csal — a gróf Teleki Károly ur 6-os számú bikája semmivel sem állott hátrább, mint az első és második aranydíj nyertő, de fejlődése határozottan gyengébb volt, mit valószínűleg annak a hiányos teletetésnek lehet betudni, melyben nálunk minden állat — még a növendék tenyészmarha is — részéről szokott.

Ha ennél a csoportnál a tenyésztés szempontjából levonjuk a következtetést, azt találjuk, hogy a kiállított hat bika közül három a testalakulásokat illetőleg közel megegyez és keveset enged egymásnak, míg a fejlődés tekintetben egymástól messze eső alakulásokat mutat. Miként várható aztán, hogy ilyen apák után az utódok egyenlők legyenek?

Tovább menve csak a kiválóbb csoportokról emlékeztetünk meg, mivel olyan csoportokat, melyeknél minden darab más-más alakulást mutat, eredményesen bírálni csak egyenként lehetne.

A 2—3 éves bikák osztályánál, P. Horváth Kálmán 9 darabot mutatott be; ez volt a legnagyobb csoport ebben az osztályban és az állattenyésztés művészetének sikerei ennél tűnhettek volna leginkább elő; azonban sem a testalakulások minősége, sem pedig a fejlődés foka nem állt ott, hogy igényt tarthatott volna a szakértők teljes elismerésére és ha rá gondolunk, hogy csakis a katalógusból lehetett meg tudni, hogy ezek az állatok egy istállóban növekedtek, kívánni valónk csak fokozódik. Sokkal jobban tetszetek és határozottan többet is érnek az 1—2 évesek osztályában bemutatott bikaborjak; ezeken már a tenyésztés üdvös befolyása határozottan meglátszott; közös jellegük szépen előtérbe lép és tagaghatatlan, hogy az 51-es számú borjú jól kiérdemelte a 3 ik arany díjat. Mind ezeknél jóval többet mutatott és ígért a kiállított 8 tehén és 2 üsző. Az 5-ik alosztály első aranydíját ennek a csoportnak 104-es számú tehene vitte el, míg vele együtt 3 darab külön dicsérő oklevéllel jutalmaztaott; ezeken meglátszik a szakszerű kiválasztás és

a gondos kezelés maradandó nyoma s mint alapanyag, kiváló figyelmet érdemelnek.

A 2—3 éves bikák között báró Wesselényi Béla ur mutatott még együtt három darabot; a többi kiállító ebbe az osztályba csak egy-egy darabot adott. Nem csak ez a három, de az 1—3 éves bikák között felállított öt borjú, szintén nagy figyelmet keltejt. Sajnáljuk, hogy egy pár tehenet nem láthatunk a zsidói gulyából, mert úgy, ha nem is jobban, de mindenesetre tájékozhattuk volna magunkat nézetünk iránt. Az anyag kitűnősége ebben a gulyában régtől ismeretes és a most bemutatott bikák is egytől-egyig jellegzetes állatok, de ránk még sem gyakorolták azt a benyomást, amit óhajtottunk. Volna egy pár megjegyzésünk a testalakulásokra is, de ezt most elhagyjuk, csak annyit említünk, hogy az 1 $\frac{1}{2}$ éves bikaborjuk meglepően gyengén fejlődtek; nem is merjük elgondolni, hogy milyenek lehettek azok a tavaszon, ha az egész nyár nem tudta egy kissé tömöttebbé tenni őket.

Az 1—2 évesek osztályában láttunk báró Bánffy Ádám ur választói birtokáról 6 darab 1 éves bikaborjút. Láttunk aztán még ugyan csak innen 2 darab 2 $\frac{1}{2}$ éves üszőt; ezek egyike az első arany díjat, másika pedig dicsérő oklevelet kapott; a bikaborjak azonban jóval mögötte maradtak a kiválasztásnak; igazán sajnálatos, hogy nálunk a növendék állatoknál majdnem általános fejletlenség, sokszor a legszebb és legjobb testalkattal találkozunk, de csak úgy miniatúr kiadásban; a mit már csak azért sem tudok megérteni, mert a testi anyag növelése és a fejlődésnek lehetőségét való gyorsítása, az állat értékét közvetlenül fokozza s így magát a forgó tőkét növeli. Bár ez minden gazdának érdekében áll és hasznosságát kétségbe vonni senki sem fogja, de éppen így a gyakorlat terén keresztülvinni — senki sem törekszik.

Ugyan ebben az osztályban báró Bornemissza András ur abafajai birtokáról 7 darab másfél éves- és gróf Wass Albert ur mezővári birtokáról 6 darab 1—2 év közötti bikaborjút láttunk. Az előbbieknél itt ott meglehetősen jó alakulással, gyenge fejlődés mellett is elég tömöttek; az utóbbiak durvább csontuak, valamivel jobban fejlődtek.

Ha a báró ur teheneit megtekintjük és az istállójából eddig forgalomba jött anyagot ismerjük, kénytelenek vagyunk bevallani, hogy a bemutatott bikacsoport ezúttal messze elmaradt a teheneiktől. A szakszerű kiválasztás mellett nagyobb mérvű herelés kétségkívül helyre fogja állítani a kedvező arányt...

Mielőtt e csoportokat elhagynám, meg kell még említenem a Barsay Domokos ur bemutatott tenyészanyagát, mely ha számával nem imponál is, de az a sajtószerű vas-kos termet, melylyel állatai bírnak, ritkítja párját. Jó középnagyság, rövid, formás és jól körvonalzott fej, erőteljes, jól lebonyelt nyak kifogástalan hátvonal és jó kötés jellemzi őket; váll, dongásság és a végtagok mintaszzerűek; szóval igen tetszetős és figyelemre méltó állatok. A gulya létszámát nem ismerjük, de ha ilyen állatokból áll, mint a bemutatottak voltak, óhajtuk, hogy mind nagyobb legyen.

Kisebb birtokú kiállítóink közül első helyen kell említenem Bede Károly urat Kutyfalváról. Három darab 1 $\frac{1}{2}$ éves bikát, 2 drb. 2 éves üszőt, két borjas- és 1 borjúnélküli tehenet mutatott be. Bikái mezőhegyesi apától valók és gyönyörűen fejlődtek; különösen kivált a 40-es számú, mely az első arany díjat kapta. Tehnei szintén beváltak a kiállít-

tás értékesebb anyagai közé s egyik borjas tehene a harmadik aranydíjat nyerte.

Éppen így kitűnt P. Olgayai Károly ur 3 darabból álló kiállítmánya, melyek közül egy 10 éves borjas tehén és egy 2 $\frac{1}{2}$ éves szürke bika, egy-egy első aranydíjat vitt el.

Méltán felemlíthetnénk még itt többeket, de mert az általuk bemutatott példányok a magyar erdélyi marhát a már megemlítettéknél kiválóbban nem képviselték, sem pedig újabb tulajdonságokat nem tüntettek fel, minden megjegyzés csak ismétlése lenne a már elmondottaknak.

Ezen rövid szemle után, ha elfogulatlanul vesszük a látottakat, arra az eredményre jutunk, hogy a kiállításon bemutatott erdélyi magyar marha alapján kitűnő anyag, az átörökíthető testi hibáktól legtöbbször mentes és ha jól tartjuk, kellően gondozzuk: szépen és jól fejlődik. Tehenei és növendék üszői nagyjából kifogástalanok és csak az a baj, hogy mindezen előnyöket a gondos széttekintés és az okszerű takarmányozás segítségével kihasználni nem törekszünk.

Szó van ezen ismertetésben még az akkor kiállított nyugoti fajtákról is, melyek azóta meglehetősen elszaporodtak hazarésztünkben.

Ezek a bírálatok képezték tehát az alapot a továbbiakhoz és így azoknak, akik minden mozzanatot megfigyeltek ezen a téren, alkalmuk volt a haladás mérvét és irányát észlelni.

(Folytatjuk.)

Valamiről.

Csellel élek. Tapasztalásból tudom, hogy ehhez hasonló címeknek magam is fel szoktam ülni.

Üljön fel tehát más is és bocsássa meg, ha ringatom magam azon boldog hitben, hogy ha másért nem, hát legalább a kíváncsiság által is élvezve, szentel egy pár percet ezen soraimnak, melyet fenti szokatlan cím alatt itt leírok.

Sokan úgy vélekednek, hogy az állatok mivel beszélni nem tudnak, tehát nem is képesek magokat megérteni. Az állatvilágnak azonban — épp úgy, mint az embernek — van tehetsége érzelmeit, gondolatait megérteni, csak hogy míg az állatok egymást saját nyelvükön könnyen megértik, addig az ember a legszorgósabb megfigyelés dacára is csak ritkán tudja meg, hogy az állatok egymásközt mit beszélnek.

Aki baromfiakat nemcsak mint szükséges rosszakat tartja, és nemcsak azon okból tenyészt, hogy minél több rántott csirkét egyék, hanem az állattenyésztésben magasabb célokat is tűz ki maga elé és állatait szeretettel is gondozza, az előtt nem hieroglifik az állatok beszéde.

Az ideai baromfiállításán történt meg az az eset, hogy midőn a ketrecek közt sétáltam és szemléltem a kiállított állatokat, az egyik ketrecből suttogó, majd hangosabb és később egészen jól kivehető panaszhangokat hallottam.

Kezdtém figyelni és sikerült meg is értenem a panaszt, mely valóban nem is alaptalan.

Az egyik ketrecből szólott át az erdélyi kopasz nyakú tyúk egy másik társához, hogy vajjon mi lehet annak az oka, hogy a kiállítást látogató közönség az ő ketrecük előtt nem áll meg, őket senki se dicséri, holott a Plymouth, a Langshan és különösen az Orpingtonok ketrece körül tolong a sok látogató, egy leányiskola növendékeinek is épp előbb

ELSŐ MAGYAR TEJGAZDASÁGI GÉP- ÉS ESZKÖZGYÁR
FUCHS és SCHLICHTER BUDAPEST, VI., Jász-utca 7. szám.

Tejszövetkezeti berendezések

kézi erő- és gőzhajtásra, úgyszintén mindennemű tejgazdasági gépek és eszközök a legjobb kivitelben és leggyutányosabban szállítva

Teavajat határtalan mennyiségben veszünk.

Árjegyzék és költségvetés ingyen és bérmentve.

magyarázta meg az igazgatónjuk, hogy az Orpington a világ legjobb tyúkjá, sőt még az állattenyésztési felügyelő sem irt bennünket azon kis jegyzőkönyvébe, melybe épp az előbb jegyezte be az állami bevásárlásra kijelölt egyedeket.

Ezen panaszokra egy másik kettőből társát egy másik kopasznyakú vigasztalni igyekezett hogy: ne búsuljon, nem lesz ez mindig így.

A kiállítást látogató közönség — mint mindenben — a divatost keresi, az után fut az egész világ.

Azok nem tudják, hogy sem a Plymouth, sem a Langsham, sem az orpington nem vágnéki a harmatos legelőnek, hogy napfelkelte dűzzadt beggyel üdvözölje a gazdát. Azok bizonyosan nem tudják, hogy csakis az erdélyi kopasznyakú az, a mely naplemente után még akkor is kapargál a szemétdombon, midőn a többi — különösen külföldi nagy fajták — már bóbiskolnak az ölben.

Azok a látogatók nem tudják, hogy az erdélyi kopasznyakú az, amely legolcsóbban élmezhető, takarmányban nem válogató, csirkéi könnyen felnevelhetők, úgy, hogy egyetlenegy sem hull el belőlük, s már 3—4 hetes korukban pompás falatot nyújtanak és mint fiatal jérce nem 6—7 hónapos korukban — mint a külföldi nagy fajták — hanem már 4 hónapos korukban izletes tojással örvendeztetik meg a gazdát. Az a sok látogató nem tudja azt, amit minden magyar embernek tudnia kellene, hogy mi erdélyi kopasznyakúak vagyunk az egyetlen magyar fajta tyúkok. S lévén minden anyának a legszebb, a legjobb saját gyermeke én is osztozom panaszokban és csodálkozom azon közönyösségen, hogy bennünket, erdélyi kopasznyakúkat csak véletlen elvéve tenyésztnek, és kiállításainkon véletlen ha egy tekintetre is méltatnak.

Imígyen panaszokdtak az erdélyi kopasznyakúak és ezen panaszt magam is valónak és teljesen igaznak találom.

Az ideai baromfikiállításnak a programmszerint célja volt: a hazai tenyésziránynak bemutatása.

Ha a hazai tenyészirány abból áll, hogy William Cooknak legújabb termékét az Orpingtonokat lássuk, hát akkor igaz, hogy ebből eleget is láttunk.

Előbbi kiállításainkon a Plymouthal, aztán Langshannal, most meg az Orpingtonnal szemlélhettük a tenyészirányt. Hallomásom szerint odaát Angliában William Cooknál már készül egy új fajta: a Crewe Rocks, s remélhetőleg a jövő kiállításainkon ezzel az új fajtával lesz bemutatva hazánk tenyészirányára.

Nem tudom mennyiben van igazam, de nézetem szerint úgy az eddigi, mint a mai tenyésziránynak egyik legnagyobb félszége a külföldi fajtának tulságos felkarolása és az egyetlen magyar fajtának, az erdélyi kopasznyakúnak mellőzése.

E lap hasábjain nem először hallott téma már ez, de tekintve az ügy nemzetgazdasági fontosságát, soha sem lehetett ezt elég sokszor letárgyalni, emlékeztünkbe újra és újra felfrissíteni.

Valami úton-módon reklamot kellene csi-

nálni ennek a tagadhatlanul elsőrendű, minden tekintetben kitűnő gazdasági fajtának, kitűnő haszonbaromfinak, speciális és egyetlen magyar tyúknak.

Mi William Cooknak Angliából importált Orpington törzsekért, a mi pénzünk szertint ezer sőt két ezer koronát is fizetünk azon célból, hogy az ezen importált törzsek-ből származó szaporulattal, baromfiállományunk megjavíttassék. Jól van, igaz, időnként vérfelfrissítésre szükség van. De hát csakis ezzel a drága pénzen vásárolt eszközzel lehet csak célt érni? Aki ért hozzá, tudja azt, hogy van annak más módja is.

Különbén is ott, hol az erdélyi kopasznyakut okszerűen megfelelő tudással is tenyészítik, nem szorul ez a fajta — különösen nem — az Orpingtonba való belevegyítésre.

Annyi mindenféle jó tulajdonsággal bír az erdélyi kopasznyakú, hogy az Orpingtonnak egyetlenegy jó tulajdonságát sem tudom olyant, mely benne fokozott mértékben meg ne volna. S igazán nem azon kell csodálkozni, hogy nem elég széles körben tenyészítik, hanem azon, hogy egyáltalán akad olyan magyar gazda, ki ezt a páratlanul álló kitűnő gazdasági fajtát nem tenyészíti.

A mi kitűnő baromfi legelőink mellett megfordítva kellene hogy történjék: ne mi menjünk Angliába a drága pénzünkkel Orpingtonért, de jöjjenek onnan hozzánk erdélyi kopasznyakuért, és ismerje meg a világ azt, amit sajnós, mi sem akarunk beismerni, hogy: *A gazdasági tyúktenyésztésnek az erdélyi kopasznyakú a lelke.*

Geltch Lajos.

A tőzeg értékesítéséről.

A természet háztartásában igen sok ideig a tőzeg, mint értéktelen termék szerepelt. Az újabb modern mezőgazdaság foglalkozik csak behatóan a tőzegtalajok javításával, értékes termőföldde való átalakításával. Az ily tőzegtalajok meliorációja nagy türelmet, tökebefektetést és alapos megmunkálást igényel. E sorokban nem kívánok annak növénytermelő jelentőségéről szólni, hanem azokról a fontos vívmányokról, melyek a tőzeget, mint tüzelő anyagot célozzák.

Tekintve, hogy a tőzeg a jelenben képződő szén, a tudományos világ e nagy mennyiségben előforduló anyagot alapos tanulmány tárgyává tette fűtőanyag szempontjából. A tudományos laboratóriumok eredményeit a technika csakhamar értékesíteni kívánja. Az utolsó néhány évtizedben a tőzeg értékesítése technikai szempontból óriási mérvben haladt. Magas nyomással és hővel igen alkalmas tőzégcszenet nyertek.

A tőzégbrikettek terén, különösen a svéd Schöning tűnik ki, aki 1897-ben nagy fűtőképességű brikettel állott elő Stocholmban. Ő a brikettjeit magas atmosféraju hidraulikus nyomással nyeri 400—500 fokon. Az ő rendszere szerint jelenleg két svéd gyár dolgozik. A nagy nyomás folytán a tőzeg nagy részben víztelenítetik és kátrányszerű termék keletkezik a nagy hő folytán. Az ilyen tőzégbrikettek széntartalma meghaladja a 66% ot, ami a feketeszen kétharmadának felel meg. A barna

szén széntartalma pedig megegyezik a tőzégbriketével.

Ezen tőzégfeldolgozási eljárásnál nagy jelentőséggel bír még a mellékterményül nyerhető számos éghető gáz, ami körülbelül 43% ot tett ki. Tőzégdús vidékeken ezen eljárás nagy jelentőséggel bír. A híres svéd acél kitűnő volta is éppen a tőzegtüzelésnek köszönhető. A motalai acélművekben Svédországban harminc év óta tőzéggázt használnak tüzelőanyagul. Motalában az évi tőzégfogyasztás körülbelül 13000—14000 négyszög yard.

Motalában a tőzeget a Wettern-tó partján ássák, vitorlás hajókon a nagy raktárakba lesz szállítva, ahonnan a gázkemencéket ezzel táplálják. Igen dicsérik a tőzeget a hengerműveknél is; a nyert kihengerelt acéllapok egyenletesebbek, mintha más tüzelőanyagot használnak.

Épp oly fontos, mint érdekes újítás a tőzeg értékesítésénél annak elszenesítése elektromosság útján. Azen eljárással majdnem megközelítik a természetes szén tulajdonságait, úgy tüzelőképesség, mint fajsúly tekintetében. Ezáltal óriási verseny keletkeznék a kőszénbányákkal. Ilyen elektromos telepet rendeztek be Shangfjord kikötőjében; a motorikus erőt nagy vízturbinák adják, melyek a dynamok segítségével részint retorták hevítésére, részint más erőátvitelre használnak. Rakodó-, nyomó- és húzógépek dynamok segítségével hajtathatók. A légszáraz tőzeggel adagolják a ratortákat, melyeknek tengelyirányában nagy elektromos ellenállási tekercsek vannak beiktatva. Oly nagy hő keletkezik, hogy a tőzeg csakhamar elszenesedik. Ezen száraz destillációnál természetesen előállanak melléktermények: kátrány és ammoniák. A keletkezett szén szakértők bevallása szerint, kitűnő és teljesen megfelel a legjobb minőségű fekete kőszénnek.

Dr. D. G.

KISEBB SZAKKÖZLEMENYEK.

+ **Cinegék.** Leghűbb rovar, álca és hernyópusztító madarank egyike a cinege, a melyet valóságos téli fecskéknek lehetne nevezni s azért szükséges, hogy ne csak kellovédelemben részesítsük őket télen át, hanem iparkodjunk gyümölcsöseink körébe csalni, a hol mérhetlenül hasznos munkát végeznek egész télen át.

Lakásomban egy igen tágas, üvegezett folyosó van, amelyet télen át fűteni szoktam s a mely tele van rakva virággal. Ezen a folyosón minden télen 50—80 de száz darab cinege is édegél, egészen megszélidülve s kevés táplálék fejében összes virágaimat a legszorgósbabban letisztogatják mindenféle rovarról, paizstetűféléktől anélkül, hogy csak egy levelet, vagy hajtást letépnenek s ha a nagy hideg januárban megszűnt, akkor kibocsátom őket a kertbe, ahonnan soha el nem mennek még csak szomszédolni sem, hanem ott folytatják hasznos munkájukat.

A cinegék késő ősszel, hálóval nagyon könnyű fogni, de a kinek nagy, fűtött helyisége nincs virágokkal, az ne gyűjtse őket ka-

„AGRARIA” magyar gépforgalmi részvény-társaság a szab. osztrák-magyar államvasut-társaság resicjai mezőgazdasági gépgyárának vezérügynöksége

Mezőgazdák különös figyelmébe!

Eltörhetetlen tégelyacélekefej.

Páncélacél-kormánylemez.

Magasított azél-ekefej.

Porvédő kerekek.

Acél gerendely.

Rövidített leveleim: „Agraria” Budapest, V., Váci-ut 2. Sürgönyeim: „Agraria” Budapest,

Tiszta acélananyag
s a j á t
hámorainkból.

1238

Csak kitámasztott nyeregkerettel bíró taligát szállítunk.

Kérjünk árjegyzéket mivel ez az összes talajmivelő-gépeket terjedelmesen ismerteti és egyáltalán a talaj alapos megmunkálására terjedelmes, szakszerű és minden gazdának értékes felvilágosításokat nyújt — és díjmentesen küldetük.

Ekegyártás terén legelső-rangu magyar gyártmány, felülmulja még a legnevezetesebb idegen gyártmányokat is.

litkába, mert ott elpusztulnak, melegházak azonban nagyon ajánlatosak tanyájokul.

A cinege nagyon szereti a zöld lombot s azért fenyvesekben előszeretettel tartózkodik télen át s éppen ezen, a fenyűlomb iránt való előszeretete következtében, ha alkalmas helyiségünk a zord téli napok ellen való kiteleltetésükre nincsen, legegyszerűbben úgy csálhatjuk őket csoportosan gyümölcsöseinkbe, ha gyümölcsfaik letarolt ágaira itt-ott egy-egy fenyűgalyat kötünk, a fák alján pedig, néhány szál deszkától összetákoltt tető alá vastag, moharéteget terítünk, amelybe valósággal beleássák magukat a cinegék éjjelre, vagy zord hideg alkalmával.

Kanapépörök az istállóban. Ha két idegen kutya először összetalálkozik, akkor az ismerkedésnek rendesen marakodás lesz a vége. S így áll a dolog a lónál, ökröknél is tehénnél is, ha azoknak szomszédját az istállóban váltóztatjuk, vagy ha egy magányos állat mellé egy újonnan szerzettet kötünk jászol szomszédjával.

Csakhamar megkezdődik közöttük az ellenségeskedés s teheneknél és ökröknél az öklelésben, lovaknál pedig a harapásban nyilvánul s az állatok egymásban gyakran halálos kárt tesznek.

Ennek tehát az okos gazda elejét veszi. De korántsem elég azon intézkedés, hogy például ökrök és tehenek szarvára gombot, lovaknak a szájára szájkosarat kötünk s az állatokat kettős kötőféken rövidre kötjük le a jászol mellé, mert ez az alkalmatlanság csak ingerli és bősziiti őket, anélkül, hogy a legcsekélyebb mértékben egymáshoz szokának s ha másként nem tudnak a szomszédnak ártani, akkor legalább is eleszik előle azt, amit elérni képesek.

Az állatokat meg kell egymással kedveltetnünk s ennek egy nagyon különös módszere van, amennyiben elég, ha pár napon át a gyöngébb állatnak nyakát, fejét s egyáltalán azon részeit, amelyet a szomszédja orrával és nyelvvel elér: pálinkás ronggyal mossuk meg; a szomszéd ettől megrészgül, mintegy megkábul és soha többé bántani nem fogja.

Igy legjobb a lovat és tehenet is ugyanazon istállóban egymáshoz szoktatni. *Kr.*

Új csertartalmú növény. Újabb időben Mexikóban nagy mennyiségben termesztik a *Canaigre* (runnex hymenosepalum) nevű növényt, melynek gyökerei a mexikói földművelésügyi miniszter bevallása szerint körülbelül 35% csersavat tartalmaznak. A világ tanninszükséglete évről-évre szaporodik, és így nagyon természetes, hogy más növények után kutatnak.

A nagy tannin-szükséglet onnan származik, hogy a bőrpar óriási fellendülésnek indult. Az új csertartalmú növény cserje három láb magas és nagy gumószerű gyökerekkel bír, a melyek nagyon emlékeztetnek az édes burgonyára; lassan nő és teljes kifejlődéséhez körülbelül öt év szükséges. A kicserző kísérletek, melyeket ezzel a növény gyökereivel végeztek, nagyon jó eredményeket mutattak. *Dr. D.*

KORMÁNYINTEZKEDÉSEK.

Takarmányszállítás díjkezdvezmények.

A kereskedelemügyi magy. kir. miniszter 65.359/Vc. szám alatt értesíti az Erdélyi Gazdasági Egyesületet, hogy a magyar kir. államvasútak igazgatójának adott utasításai útján egyben intézkedtem, hogy mult évi december hó 29-én 80.956. sz. a. kelt leiratom értelmében a magyar kir. állami vasútak bármely állomásáról magyarországi állomásokra teljes kocsirakományokban gazdák részére, illetve mezőgazdasági célokra szállítandó, a rendeltési állomáson tényleg leadásra kerülő s a környékbeli fogyasztásra rendelt következő *erőtakarmányok* és pedlg: *korpa, olajpogácsa, árpadara, kukoricadara és malomkonkoly* után

kocsi s fuvarlevelenkint *legalább 10.000 kilogramm föladata, illetve* ezért a súlyért való díjfizetés mellett a magyar kir. államvasútak összes vonalain engedélyezett s a folyó évre szóló díjkezdvezményi jegyzékében I/A. szakasz 214 folyószám alatt f. évi december hó végéig terjedő hatálylal érvényesített viteldíjkezdvezmény, — vagyis a helyi díjzabásszerű 1-ső külön díjzabásnak 15 (tizenöt) százalékkal rövidített díjtételei — hasonló föltételek és módzatok, valamint ugyanazon igazolási eljárás mellett a jövő évben is és pedig 1904. évi január hó 1-től visszavonásig, de legkésőbb ugyanennek az évnek december hó végéig fenntartassék és a rovatolás útján alkalmaztassék.

Az ország határszélén fekvő összes átmeneti állomásokra, valamint a Budapestre helyben és Kőbányára helyben rendelt küldemények ebből a kedvezményből — úgy mint eddig — ki vannak zárva.

Intézkedtem továbbá az iránt is, hogy az ugyancsak a fönt idézett leiratomban a magyar kir. államvasútak bármely állomásáról magyarországi állomásokra tetszőleges mennyiségben gazdák részére takarmányozási célokra szállítandó *»szörplé«* után a magyar kir. államvasútak összes vonalain f. évi december hó végéig engedélyezett, az A) osztály díjtételeinek alkalmazásában álló viteldíjkezdvezmény az eddigi föltételek és módzatok mellett s illetve folyó évi május hó 20-án 25.670 szám alatt kelt rendeletem értelmében az igazolási eljárás mellőzésével, a jövő évben is és pedig 1904. évi január hó 1-étől visszavonásig, de legkésőbb ugyanennek az évnek a végéig alkalmaztassék.

Ez a kétrendbeli kedvezmény a fönt idézett leiratokban, illetve az azokban idézett korábbi leiratokban megállapított föltételek és módzatok, valamint a kérdéses erőtakarmánycikkekkel illetőleg az ugyanott körülírt igazolási eljárás mellett fog alkalmaztatni s az erőtakarmánycikkekre engedélyezett díjkezdvezmény úgy mint eddig, az előirt igazolás mellett egyes vidéki takarmánykereskedők címére érkező erőtakarmányok után is rendelkezésre fog bocsáttatni.

Fölhatalmazom címet, hogy a jövő évben szállítandó szóban levő erőtakarmánycikkekre az engedélyezett kedvezményes viteldíjak mellett leendő szállításra jogosító igazolványokat kiszolgáltasson, egyben figyelmeztetvén címet, hogy az ezen díjkezdvezmény igénybevételére jogosító igazolványok kiállításánál és kiszolgáltatásánál — visszaélések megakadályozása végett — a legnagyobb körültekintéssel és szigorral járjon el.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Kis hirdetések című rovatunkra felhívjuk olvasóink figyelmét. Egy koronáért, mely előre beklüendő, minden hirdetés s az utalvány szelvényre a hirdetés szövege is felírható. A hirdetési megrendelés minden számra legkésőbb csütörtökön délig a kiadóhivatalhoz juttatandó.

— **Az E. G. E. üdvözlő felirata.** Tallián miniszternek az E. G. E.-hez intézett és mult számunkban közölt leiratára az egyetelnöksége az alábbi válaszfeliratot küldte a miniszternek:

*„Nagyméltóságú Miniszter Ur!
Kegyelmes Urunk!*

Örömmel és hálával vettük Nagyméltóságodnak folyó hó 6-án kelt hozzánk intézett leiratát, melyben biztató kegyes ígert van egyletünk közhasznú működésének előmozdítására és a székely-kérdés további meleg felkarolására.

Fogadja Nagyméltóságod kitüntető figyelméért őszinte köszönetünket s egyben magas, vezéri állásának elfoglalása alkalmából hódolatteljes üdvözlötünket.

Lelkünkől vagyunk meggyőződve arról, hogy hazánk mezőgazdasága kiépítésének sikerrel megkezdett nagy műve a Nagyméltóságod bölcs vezetése alatt méltó folytatást nyerend s e szép munkássághoz mi is hív készséggel ajánljuk fel csekély erőnket.

Isten áldását kérve Nagyméltóságod magas elhivatásához — vagyunk

mély tisztelettel
Erdélyi Gazdasági Egylet
Szabó József, s. k.
egyleti elnök.
Tokaji László, s. k.
egyleti titkár.

— **Az Erdélyrészi Gazdatiszti Egyesület és az új miniszter.** Tallián Béla földművelésügyi miniszter az Erdélyrészi Gazdatiszti Egyesület elnökéhez a következő megleghangú leiratot intézte:

9822./eln.

Nagyságos Elnök Ur!

Ő császári és apostoli királyi Felsége folyó évi november hó 3-án Bécsben kelt legfelső kéziratával engem magyar földművelésügyi miniszterre legkegyelmesebbey kinevezni méltóztatván, a reám bizott ministerium vezetését a mai napon átvettem.

Midőn erről Nagyságodat van szerencsém tisztelettel értesíteni, egyben felkérem, hogy működésemet hazafias támogatásban részesíteni méltóztatassék.

Részemről biztosíthatom Nagyságodat, hogy mindig örömmel ragadom meg az alkalmat arra, hogy Nagyságod közhasznú működését előmozdithassam.

Fogadja Nagyságod tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Kelt Budapesten, 1903. évi november hó 6-án.

Tallián.

Az egyesület elnöksége Tallián miniszter leiratára a következő üdvözlő feliratban válaszolt:

*„Nagyméltóságú Miniszter Ur,
Kegyelmes Urunk!*

Nagyméltóságodnak m. kir. földművelésügyi miniszterre való kineveztetését tudató 9822. sz. magas leiratát hódolatteljes tisztelettel fogadva, őszinte örömmel és teljes bizalommal üdvözljük Nagyméltóságodat azon a kiemelkedő helyen, ahonnan a magyar mezőgazdaság s a gazdatiszti osztály érdekében történendő munkának hivattott vezérlője lesz.

Azon megtisztelő fölhívását Kegyelmességednek, hogy mint az erdélyi rész gazdatiszti karának képvisellete közérdekű működését hazafias támogatásunkban részesítsük, lelkes örömmel szíveleljük meg és kérjük Nagyméltóságodat, fogadja támogatásunknak készséges följánlását kegyesen és annak figyelembevételével, hogy az erdélyi gazdatiszti kar országárszünk legexponáltabb helyein is mindenkor öntudatos fejlesztője volt a magyar mezőgazdaságnak, mindenkor lelkes harcosa volt a magyar kulturának.

Hálással, köszönettel veszszük Nagyméltóságodnak azon biztató ígertét, hogy egyesületünk közhasznú működését elő fogja mozdítani. Valóban, azt a társadalmi

Szt.-Anna Malátakészítő-vállalat.
Kis-Velence.

Malátacakes minden egyéb liszt hozzáadása nélkül tiszta malátából készült tea- és erőtáp-sütemény.

Malátalikör tiszta maláta-kivonatból készült erősítő és üdítő likör. — A likörök királya.

Malátakereső tiszta malátából, maláta-kivonatból és a leghatásosabb gyógynövényekből készült páratlan hatású gyomorerosító és étvágygerjesztő.

Malátabrandy tiszta malátából készült erős férfital. Kitűnő élénkítő és frissítő hatásánál fogva nélkülözhetetlen minden túlerőltetés után.

Malátarum valódi jamaikai rummal és tiszta malátával van készítve. Teához a legjobb rum.

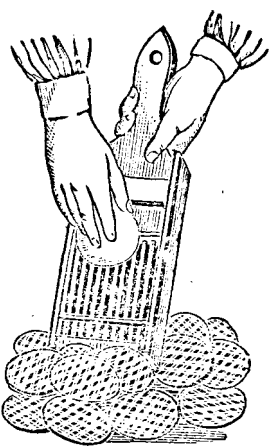
Malátakivonat-czukorka tiszta maláta-kivonattal készült s leghatásosabb szer köhögés, rekedtség és hurutos bántalom ellen. 1247

Számos elismerés orvostanároktól, orvosoktól és magánfelektől.

Az 1903. évben Londonban a kristálypalotában rendezett nemzetközi élelmiszerkiállításán az első díjjal **GRAND PRIX** lettek kitüntetve.

Kaphatók Kolozsváron Burger Frigyes, Hirschfeld Sándor, Kónya Sándor utóda, Adi László, Zsilinszky Antal, Benke Dezső, ifj. Gráf Lőrincz, Marusán Bogdán, Gyulai Jenő cégeknél és a többi elsőrendű fűszer- és csemegeüzletben.

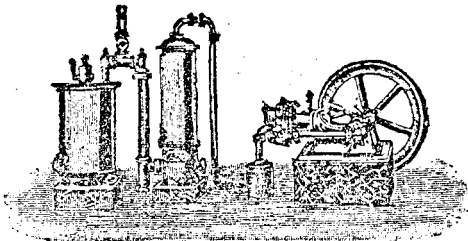
NÉPBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KOLOZSVÁRTT
Deák Ferenc-utca (ezelőtt: Belközép-utca) 37. sz. alatt (Korbuly-ház) olcsó jelzalog és váltóköcsönöket nyújt és **BETÉTRE 5 SZÁZALÉK KAMATOT AD.**

Nélkülözhetetlen háztartási cikk

a **VIKTORIA-gyalu**, mely egymaga pótolja a tök-, káposzta- és ugorka-gyalut. Meglepő szép formákat aprít gyümölcsbefőzéshez és körítéshez. — Ára kicsiny 30, nagy 50 krajczár bérmentve, a pénz előleges beküldésénél.

VIKTORIA-gyalugyár
BUDAPEST, 1233
Nagykorona-utca 11. szám.
Viszony elárulások kerestetnek.

Dénes B. Budapest, VI., Váci-körút 61.

BRAUNER és KLAŠEK utóda PLEWA E. mérnök cs. és kir. szab. gép- és motorgyárának magyarországi vezérképvisellete és raktára.

Legujabb rendszerű **BENZIN-, GÁZ-, PETROLIN- és GŐZ-MOTOROK** 2—100 HP. Benzín- és Petrolin-lokomobilok 2—20 HP.

Ugyanezen motorok szívógáz-berendezéssel ellátva az üzemi költséget léőrénként és óránként 2—3 fillérrel leszállítják. — Olcsó árak és kedvező fizetési feltételek. — Árjegyzék ingyen és bérmentve. 1249. II.

— Szolid vidéki képviselők alkalmaztatnak. —

Egy levelező lapon kérjen mutatószámot a

„Baromfitenyésztés”
című képes hetilapból.

E szakfolyóirat felöleli a gazdasági és sportbaromfi-, éneklő és diszmadár-, galamb- és házinyúl-tenyésztési kérdéseket.

A baromfitenyésztés minden ágáról közölt nagyszámú olkkeit mindig a legjelesebb tenyésztők írják.

A lap hetenként 16 oldal terjedelemmel jelenik meg s az ország minden részében el van terjedve.

Szerkeszti. Hreblayné Dedinszky Adél.
1149. Előfizetési ára: egész évre 8 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Nap-u. 19.

Ullmann Ferencz Czim- és Czimerfestő. Egyedüli erdélyrészi Diszító műterme, Horgany- és Érc-czimtábla Öntődéje. **Kolozsvárt, Rákóczi-ut 14. sz. Telefon 471. sz.**

Készít mindennemű horgany és ércöntésű felirat-táblákat, u. m. községjelző útjelző, tilalmi és egyes ajtó felirati táblákat a legjobb anyagból és kivitelben; valamint elvállal és készít: fogadattások diszitéseit, egyleti, templomi és diszlobogókat bármely kivitelben, ugyszintén diszitési tárgyak, lobogók, czimerek stbik kölcsön is adatnak. Vidéki rendelések azonnal intéztetnek. 1162

Mótor-benzint

minden fajsúlyban és mindennemű motorhoz alkalmasat jutányosan szállít a

Kőolajfinomító-gyár Részv.-társ.
brassói gyárából.

Megrendelések a brassói irodába intézendők. Benzín adómentességére vonatkozó eljárást illetőleg, a kellő felvilágosítás ugyanott készséggel megadatik. 1032.

Gyümölcsfák. Őszi ültetésre ajánlunk minden fajtájú gyümölcsfát, nagy készletek a legjobb fajták bók tömeges ültetésre. Diszfák, gyümölcsstermő-cserjék, boggyógyümölcs, disznóvény, gyönyörű gömbölyű akácok, gyümölcsujdonságok, alapozások stb. — Kizárólag a legjobb minőségű, egészsé-

ges gyökerű növényeket küldenek a megrendelőnek. A jó minőségért felelősséget vállalnak. Gyümölcspark és kerti berendezések elvállaltatnak. Fölvilágosítás gyümölcsügyben díjtalan. — Katalogus ingyen és bérmentve. 1234

FISCHER és TÁRSA faiskolák, NAGY-ENYED.

Horosz és Kupàs

ezelőtt Meskó Z.

Kolozsvár, főtér 19. szám.

UJ! Női divat, vászon és confectio üzlet. UJ!

Ajánlják a mélyen tisztelt közönségnek **egész ujonnan berendezett különlegességi raktárukat.** — Rendkívüli nagy választék. — Olcsó árak. — Figyelmes kiszolgálás. — Minták bérmentve. — Tennis flanellek 15, 18, 20 kr. Női blouzok, szoknyák, Czibelin gyapjukelme 120 cm. széles 75 krtól. — Gyermekekruhácskákban gyári raktár. 1212

Árverési hirdetemény.

A csálai és baraczkai állami szőlőtelepek feles terményeinek eladására árverést hirdetek. Eladás tárgyát képezik: Csálatelepen 2000 mm. őszi szalma, 1200 mm. zabszalma, 300 mm. őszi polyva, 12000 kéve tengeri szár. Baraczkán: 2740 kgr. I. oszt. magköles, 9000 kgr. buza és zabpolyva, 3700 kéve tengeri szár és 2 drb. mustra igás ló.

Az árverés **Csálatelepen f. évi december hó 14-én d. e. 9 órakor, Baraczkán f. évi december hó 15-én d. e. 8 órakor** fog megtartatni. Tíz százalék bánatpénzzel ellátott zártajánlatok is adhatók be és részletekre vonatkozó ajánlatok is tehetők. Közelebbi felvilágosítások a telepek igazgatóságáunál Aradon vagy a telep kezelősegtől szerezhetők.

Kosinsky s. k.
igazgató.

1250

Első magyar ruggyanta bélyegző-gyár és véső-intézet

Geduldiger Hugó

vésnök,

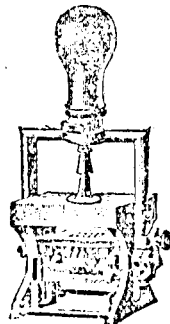
BUDAPEST,
Váci-körút 17. szám.

Ajánlkozik

ruggyanta és rézbélyegzők, pecsétnyomók zsáksablonok, állatjelző-bélyegzők stb. elkészítésére.

Mintalapok ingyen.

Vidéki képviselők kerestetnek. 1101.

HERMANN E. VARRÓGÉPEK!

Varrógép és kerékpár nagy raktára

Kolozsvár, Egyetem-utca 6.

Ujjonnan berendezett mechanikai műhelyemben minden mechanikai javítások olcsón, gyorsan és pontosan eszközöltnének.

Egy valódi családi Singer-varrógép himzőkészülékkel ellátva 30—50 frtig. Egy karikahajós 65—80 frtig. Egy Central Bobbin 86—90 frtig. Eredeti Hove C. Wheler & Wilson D. 12, Manufacturing & C. New-York, Balkara Cylinder stb. A varrógépek kedvezménye: Heti vagy havi részletfizetésre is vásárolhatók

Gépeimért 10 évig felelek.

Egy új kerékpár angol villával 70—90 frtig. Kerékpár köpeny 4—6 frtig. Kerékpár tömlő guml 2 frt 30 krtól 3 frtig. Kerékpár osengő 35 krtól 1 frt. 50 krig. Kerékpár acetillen lámpa 2 frt. 50 krtól 5 frtig stb

Csakis készpénzért.

1109

Kérje

ingyen és bérmentve a karácsonyi könyvpiacról szóló nagy katalógusomat, amelyhez előszót

Szomaházy István kitűnő írónk irt.

Megtalálható benne a modern irodalom teljes sorozata és az összes ajánlható ifjúsági irodalom.

Szilágyi Béla könyv-, zeneműkereskedése és antiquariuma

BUDAPEST, IV., Károly-körút 26. szám.

Most jelent meg! Willy 1251

neves francia író legujabb műve

János herceg szeretője.

Regény eredeti francia képekkel. 3 kor.

A francia könyvpiac ezidei legnagyobb sikere!

Beocsini Cémentgyári Unió

Redlich, Ohrenstein és Spitzer.

Az 1896. évi ezredéves orsz. kiállítás egyedüli diszoklevél cémentgyártásért és számos más kiállításon első díjak.

Gyárak:
BEOCSINBAN
Szerémmegye
Pétervárad mellett.

Iroda:
BUDAPEST,
V. kerület,
Alkotmány-utca 10.

ÉVI GYÁRTÁSI KÉPESSÉG:

800.000 mm. portlandcément, 800.000 mm. románcément.

Ajánlja Magyarországon, Ausztriában és a keleti dunatartományokban a legnagyobb és legkényesebb építkezéseknél kitűnő sikerrel kipróbált gyártmányait, akármely — vasuti vagy hajóállomásra szállítva: —

Gyorsan vagy lassan kötő román-cémentet és mesterséges portland-cémentet, valamint homlokzat-diszítésnek és öntvényeknek nagyon alkalmas cémentet, szép és egyenletes színben.

JÓTÁLLÁS:

A normaliaknál 50%-al nagyobb húzási és nyomási szilárdságért.

Egyenlő súlyú zsákok és hordók.

1022.

Páris 1900. Grand Prix! (328. sz.) Páris 1900. Grand Prix!

Eredeti Singer-varrógépek házi használatra és minden ipari célra.

Nagy tartósság! Egyszerű kezelés! Magas szolgáltatási képesség!

Ingyenes oktatás a divatos műhímezésben is. — Varrógépekhez való elektromotorok minden nagyságban. Különleges varrógépek zsákvarrásra, zsáktömésre, zsákfoltozásra és szegésre. Erőhajtány berendezések a legujabb és legbevéltabb szerkezetben.

Temesvár
1891.
Aranyérem!

Debreczen
1894.
Arany oklevél.

Singer Co.
varrógép részvénytársaság,
Kolozsvár, Jókai-utca 3. 1132

Brassó, Kapu-utca 23. szám. Maros-Vásárhely, Széchenyi-tér 55. szám. Agrár bank-épület. N-Szeben Vasút-utca 5. sz.

SZECSKA VÁGÓ- és RÉPA VÁGÓ-GÉPEK

kézi- és erőműhajtásra,

Burgonyamosó- és osztályozó-gépek,
Casali-féle szabadalmazott erőhajtású, valamint egyes és kettős tengeri morzsolók kézi hajtásra,

„Rapid“-darálók Takarmányfüllesztők,

Teljes takarmánykamara felszerelések,

melyek sok évi tapasztalatok alapján, a helyi viszonyokhoz mért díjmentesen szerveztetnek, legjobb szerkezetben és gondos kivitelben szállítatnak 1099

KÜHNE E. hazánk legrégebbi gazdasági gépgyára által **MOSONBAN**

Főraktár: **BUDAPEST, VI., Váci-körút 57/a sz.**

